

ΠΟΤΕ, ΠΩΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΕΜΑΘΕ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Ο ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

1

Και γιά να μὴν τρέχω εἰς τοὺς καφενέδες καὶ σὲ ἄλλα τοιοῦτα καὶ δὲν τὰ συνηθῶ (ἤξερα ὀλίγον γράψιμον, ὅτι δὲν εἶχα πάγη εἰς δάσκαλο ἀπὸ τὰ αἷτια ὅπου θὰ ξηγηθῶ, μὴν ἔχοντας τοὺς τρόπους) περικαλοῦσα τὸν ἕναν φίλον καὶ τὸν ἄλλον καὶ μ' ἔμαθαν κατὰ περισσότερον ἐδῶ εἰς Ἄργος, ὅπου κάθομα: ἀνεργος. Ἀφοῦ λοιπὸν καταγίγηκα ἕνα δυὸ μῆνες, γὰ μάρθω ἐτούτα τὰ γράμματα ὅπου βλέπετε ἐφαντάστηκα γὰ γράψω τὸν ὅλον μου...

Δὲν ἔπρεπε γὰ ἔμπω εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον ἕνας ἀγράμματος, γὰ βαρύνω τοὺς τίμους ἀναγνώστες καὶ μεγάλους ἄντρες καὶ σοφοὺς τῆς κοινωνίας καὶ γὰ τοὺς ἄλλοι σὲ θάρος γὰ τοὺς κινῶ τὴν περιέργειά τους καὶ γὰ χάνουν τίς πολυτίμητες στιγμὲς εἰς αὐτά. Ἀφοῦ ἤμωξ ἔλαβα καὶ ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος αὐτεῖνη τὴν ἀδυναμίαν, σὰς ζητῶ συγγνώμη εἰς τὸ θάρος ὅπου θὰ σὰς δῶσω. (Μακρυγιάννη, Ἀπομνημονεύματα, σελ. 89, ἔκδοσις «Γαλαξία»)

2

Ὅτι εἶμαι ἀγράμματος καὶ δὲν μπορῶ γὰ βαστήξω ταχτικῆ σειρὰ στὰ γραφόμενα. Μπαίνοντας εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον καὶ ἀκολουθώντας γὰ γράφω δυστυχίματα ἀναντίον τῆς πατρίδος καὶ θρησκείας, ὅπου τῆς προξενήθησαν ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν μας καὶ διστελεία μας καὶ ἀπὸ θρησκευτικῶν καὶ ἀπὸ πολιτικῶν καὶ ἀπὸ μᾶς τοὺς στρατιωτικῶν, ἀγαναχτώντας καὶ ἐγὼ ἀπ' οὐλα αὐτά... Γράφοντας αὐτά τὰ αἷτια καὶ τίς περιστάσεις ὅπου φέραμεν τὸν ὄλεθρον τῆς πατρίδας μας ὅλοι μας, τότε ὡς ἔχοντας καὶ ἐγὼ μερίδιον εἰς αὐτεῖνη τὴν πατρίδα καὶ κοινωνία, γράφω μὲ πολλὴ ἀγανάχτησιν ἀναντίον τῶν αἰτίων ὄχι νᾶχω καμμιὰ ἰδιαιτέρη κακία ἀναντίον τους, ἀλλὰ ὁ ζῆλος τῆς πατρίδος μὲ δίνει αὐτεῖνη τὴν ἀγανάχτησιν καὶ δὲν μπόρεσα γὰ γράψω γλυκότερα. (σελ. 85)

3

Ὅλα αὐτὰ μὲ δῶσαν ἀφορμὴ γὰ μάρθω γράμματα εἰς τὰ γεράματα, γὰ τὰ σημειῶσω ὅλα. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ἤμωξ καὶ γώ. Ἄς γράψω ἄλλος διὰ μένα ὅτι γνωρίζη. Ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν θὰ τὴν εἰπῶ γυμνή. Ὅτι ἔχω τὸ μερίδιό μου σ' αὐτεῖνη τὴν πατρίδα θὰ ζῆσω ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ μου. Ὅτ' ἤμωξ νῆος καὶ στραβογέρασα ἀπὸ αὐτὰ τὰ δεινὰ τῆς πατρίδας πέντε πληγὰς πῆρα εἰς τὸ σῶμα μου εἰς διαφόρους ἀγῶνες τῆς πατρίδος καὶ ἀποκαταστάθηκα μισὸς ἄνθρωπος καὶ τὸν περισσότερον καιρὸ εἶμαι εἰς τὰ ροῦχα ἀστενῆς ἀπὸ αὐτά. (σελ. 92)

4

Αὐτὰ δὲν τὰ λέγω ἐγὼ μοναχός, τὰ λέγει ὅλο τὸ κοινὸ καὶ οἱ φημερίδες. Κι ὅσα σημειῶνω τὰ σημειῶνω γιὰτὶ δὲν ὑποφέρνω γὰ βλέπω τὸ ἄδικον γὰ πνίγη τὸ δίκιον. Διὰ κείνο ἔμαθα γράμματα εἰς τὰ γεράματα

καὶ κάνω αὐτὸ τὸ γράψιμον τὸ ἀπελέκητο, ὅτι δὲν εἶχα τὸν τρόπον ὄντας παιδί γὰ σπουδάξω ἤμωξ φτωχός κι ἔκανα τὸν ὑπηρετὴ καὶ τιμάρεμα ἄλογα κι ἄλλες πληθῆθος δουλειὰς ἔκανα γὰ βγάλω τὸ πατρικὸ μου χρέος, ὅπου μᾶς χρέωσαν οἱ χαραιοῦδες, καὶ γὰ ζῆσω κ' ἐγὼ σὲ τούτην τὴν κοινωνίαν ὅσο ἔχω τ' ἀμμανέτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ σῶμα μου. Κι ἀφοῦ ὁ Θεὸς θέλησε γὰ κάμνη νεκρανάστασιν εἰς τὴν πατρίδα μου, γὰ τὴν λευτερώσῃ ἀπὸ τὴν τυραγνίαν τῶν Τούρκων, ἀξίωσε κ' ἐμένα γὰ δουλέψω κατὰ δύναμην λιγώτερον ἀπὸ τὸν χειρότερον πατριώτη μου Ἑλληνα. Γράφουν σοφοὶ ἄντρες πολλοί, γράφουν τυπογράφοι ντόπιοι καὶ ξένοι διαβασμένοι γιὰ τὴν Ἑλλάδα — ἕνα πρᾶμα μόνον μὲ παρακλίνησε κ' ἐμένα γὰ γράψω, ὅτι τούτην τὴν πατρίδα τὴν ἔχομεν ὅλοι μαζί, καὶ σοφοὶ κι ἀμαθεῖς καὶ πλούσιοι καὶ φτωχοὶ καὶ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ πλέον μικρότεροι ἄνθρωποι ὅσοι ἀγωνιστήκαμεν, ἀναλόγως ὁ καθεὶς, ἔχομεν γὰ ζήσωμεν ἐδῶ. Τὸ λοιπὸν δουλέψαμεν ὅλοι μαζί, γὰ τὴν φυλάξω κι ὅλοι μαζί καὶ γὰ μὴν λέγη οὔτε ὁ δυνατός «ἐγὼ», οὔτε ὁ ἀδύνατος. Ἐρέτετε πότε γὰ λέγη ὁ καθεὶς «ἐγὼ»; Ὅταν ἀγωνιστῆ μόνος του καὶ φκειάσῃ, ἢ χαλάσῃ, γὰ λέγη «ἐγὼ». Ὅταν ἀγωνίζονται πολλοὶ καὶ φκειάνουν, τότε γὰ λένε «ἐμεῖς». Εἴμαστε εἰς τὸ «ἐμεῖς» κι ὄχι εἰς τὸ «ἐγὼ». Καὶ εἰς τὸ ἐξῆς γὰ μάρθωμεν γνώσῃ, ἂν θέλωμεν γὰ φκειάσωμεν χωρίον, γὰ ζήσωμεν ὅλοι μαζί. Ἐγράψα γυμνή τὴν ἀλήθειαν, γὰ ἰδοῦνε ὅλοι οἱ Ἕλληνες ν' ἀγωνίζονται διὰ τὴν πατρίδα τους, διὰ τὴν θρησκείαν τους, γὰ ἰδοῦνε καὶ τὰ παιδιὰ μου καὶ γὰ λένε: «Ἐχομεν ἀγῶνες πατρικούς, ἔχομεν θυσίας, ἂν εἶναι ἀγῶνες καὶ θυσίας. Καὶ γὰ μπαίνουν σὲ φιλοτιμίαν καὶ γὰ ἐργάζονται εἰς τὸ καλὸ τῆς πατρίδας τους, τῆς θρησκείας τους καὶ τῆς κοινωνίας. Ὅτι θὰ εἶναι καλὰ δικά τους. (σελ. 517).

Παρουσίαση: ΑΡΗΣ ΔΡΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

